

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Quot, & quæ ponendæ sint dotes in anima beata, & an illæ sint
habitus vel operationes?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ARTICULUS PRIMUS.

Quot, & qua ponenda sint dotes in anima beata: & an illae sint habitus vel operationes?

§. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum.

1. **S**upponimus tanquam certum & indubitatum apud Theologos, in beatis dotes debere admitti. Dos enim a Jurisperitis accipitur pro dono quod sponsa datur, quando in domum sponsi solemniter traducitur, tum in solatium matrimonii, ejusque sustentationem, tum in ornatum ipsius sponsæ, ut dicitur lege *dotis ff. de jure dotium*: unde cum in beatitudine sit conjunctio perpetua inter animam & Deum, & veluti spirituale quoddam connubium, rectè à Theologis assignantur dotes, quasi ornamenta quædam sponsæ, aliæ quidem ex parte animæ, de quibus in præfenti agimus; & aliæ ex parte corporis, de quibus articulo sequenti.
2. Dices primò: Dos secundum jura non consistit dari à parte sponsi, vel ab ipso sponso, sed à parte sponsæ: Atqui omnia dona beatitudinis dantur beatis à parte sponsi, scilicet Christi, secundum illud Jacobi 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, de sursum est descendens à Patre luminum*: Ergo dona beatitudinis non possunt appellari dotes, per similitudinem ad matrimonium carnale.
3. Respondeo primò, quod licet regulariter sponsa doretur à parte suo; tamen aliquando datur à parte sponsi, aut ab ipso sponso, vel in pœnam, ut si ipse seduxit virginem & corrumpit, ut dicitur Exod. 22. vel propter inæqualitatem conditionis, ut si puella sit longè nobilior, aut junior; vel denique ex nimio affectu & amore ad sponsam, cujus paupertatem aut desolationem vult dote recreare: unde Genes. 34. Sicheus ob ardentem amorem erga Dinam dixit Jacob & filiis ejus: *Augete dorem, & postulate munera*. Et propter hanc ultimam rationem, in beatitudine dos tribuitur animæ beatae ab ipso sponso, sive à Christo, ob nimiam scilicet charitatem quâ eam diligit.
4. Secundò responderi potest cum D. Thoma in supplemento quest. 95. art. 1. ad 2. concessa Majori negando Minorem: nam *Pater sponsi, scilicet Christi, est Persona sola Patris; Pater autem sponsæ est tota Trinitas: effectus autem in creaturis ad totam pertinent Trinitatem*. Unde hujusmodi dotes in spirituali matrimonio, propriè loquendo, magis dantur à patre sponsæ, quàm à patre sponsi.
5. Dices secundò: Dos assignatur sponsæ & traditur sponso, ad sustinenda onera matrimonij: Atqui in matrimonio spirituali animæ ad Deum, quod incipit in via per fidem & charitatem, & consummatur in patria per claram Dei visionem, nulla sunt onera, sed potius summa jucunditas & delectatio: Ergo in eo dos assignari non debet.
6. Respondet D. Thomas loco citato in solutione ad 3. quod *dotibus per se convenit illud quod per dotes efficitur, scilicet solatium matrimonij, sed per accidens, illud quod per eas remouetur, scilicet onus matrimonij quod per eas levatur; sicut gratia per se*

A competit facere justum, sed per accidens, quod à impio faciat justum. Quamvis ergo in matrimonio spirituali non sint aliqua onera, est tamen ibi summa jucunditas; & ad hanc perficiendam dotes sponso conferuntur, ut scilicet delectabiliter per eam sponso jungatur.

Adde quòd, dos non assignatur solum ad sustinenda onera matrimonij, sed etiam ad decentiam & ornatum sponsæ, ut sic decentius jungatur sponso: unde alia est dos naturalis, quæ ipsis fœminis à natura tribuitur, scilicet virginitas & pudor; alia civilis, quæ consistit in bonis fortunæ & divitiis: ut ergo anima beata exornetur & decoretur, ac decentius cœlesti Sponso jungatur, debent illi assignari & conferri dotes, quando in domum Sponsi solemniter traducitur, & in cœlestem patriam introducitur. Quærimus igitur, quot & quæ sint hujusmodi dotes, & an illæ sint habitus vel operationes?

§. II.

Utraque difficultas, duplici conclusione resolvitur.

Dico primò: Tres tantum sunt dotes animæ beatae, scilicet visio, comprehensio, seu tentio, & delectatio. Ita D. Thomas 1. p. qu. 12. art. 7. ad 1. & in supplemento qu. 95. citata, art. 3. & alii Theologi communiter.

Probatum conclusio ratione fundamentali. De ratione dotis tria sunt: primum est, ut solum in patria conveniat: nam dos datur ratione matrimonij consummati & indissolubilis; matrimonium autem spirituale Dei cum anima, quod hic inchoatur per fidem & charitatem, solum consummatur & redditur indissolubile in patria; adeoque solum in patria dotes sunt admittendæ. Secundum est, quòd ad solum Sponsum dos terminetur & referatur: matrimonium enim facit ut sponsa fiat unus spiritus cum Sponso cœlesti; atque adeò sola illa perfectio quæ cum Sponso conjungit, nomen dotis meretur. Tertium est, quòd eadem dos respondeat solis virtutibus Theologicis: quia enim per illas solum contrahuntur sponsalia in hac vita, juxta illud Osee 2. *Sponsabo te mihi in fide*, ideò dotes matrimonium ornantes illis solum debent correspondere. Atqui (subsumo) solum tribus prædictis, visioni scilicet, comprehensioni, & delectationi, tria enumerata conveniunt: Ergo tres tantum sunt dotes animæ beatae &c. Minor subsumpta probatur: & in primis, quòd tres enumeratæ conditiones, tribus prædictis conveniant, patet: nam illa tria conveniunt animæ solum in patria; eam intimè cum cœlesti Sponso conjungunt: & fidei, ratione claritatis correspondet visio, illiusque imperfectionem & obscuritatem excludit; comprehensionem autem correspondet spei, nam per illam tenemus Deum, ad quem currebamus per spem, unde illius imperfectionem tollit; denique delectatio charitati correspondet, illiusque imperfectionem remouet, quatenus objectum, quod absens per charitatem amabatur in via, sit præsens per gaudium & delectationem in patria: Ergo &c.

Quòd autem nulli alteri perfectioni hæc tria competere possint, videtur etiam manifestum: nam gratia, charitas, virtutes morales, dona spiritus

spiritus Sancti, gratia gratis data, & similia A
dona vel charismata, communia sunt via & pa-
triae: peculiare autem revelationes quas beati
habent extra verbum, aureola, & alia gaudia
accidentalia, versantur circa aliquid creatum,
non circa ipsum Deum immediate; neque cor-
respondent virtutibus Theologicis, quibus
contrahuntur sponsalia in hac vita.

Adde quod dos (ut docet D. Thomas loco
citato) disponit & habilitat sponfam ad ipsam
beatitudinem, quasi ad conjunctionem cum
Deo, non autem illam comitatur aut consequi-
tur; unde etiam in civilibus dona quae sponsus
post consummationem matrimonii largitur
sponsae, non dicuntur proprie dos, sed sponsali-
tia largitas, aut donatio inter conjuges: At pra-
ter particulae revelationes, seu charismata,
post beatitudinem consequuntur in anima, nec
omnibus beatis sunt communia, sicut dotes, sed
quibusdam tantum, ut aureola: Ergo nulli al-
terri, praeterquam visioni, comprehensioni, &
delectationi, conditiones ad rationem dotis re-
quiruntur conveniunt. Ex quo voluntur omnia
argumenta, quae contra hanc conclusionem fieri
solent.

Dico secundò: Dotes consistunt in habitibus,
connotando operationes, tanquam proprios
actus.

Est contra plures ex Recentioribus, qui do-
tes animae non esse habitus, sed actuales opera-
tiones docent, vel supponunt. Est tamen D.
Thomae loco supra citato ex supplemento art.
2. in corp. ubi sic ait: *Dicendum quod beatitu-
do & dos realiter differunt, ut beatitudo dicitur
ipsa operatio perfecta, quae anima beata Deo con-
spicitur; sed dotes dicuntur habitus, vel dispo-
sitiones, vel quaecumque alia qualitates, quae or-
dinantur ad huiusmodi perfectam operationem.*
Et in solut. ad 3. *Visio (inquit) dupliciter potest
accipi, uno modo actualiter, id est pro ipso actu vi-
sionis; & sic visio non est dos, sed est ipsa beatitudo:
alio modo potest accipi habitualiter, id est pro habitu
a quo talis operatio elicitur, id est pro ipsa gloria
claritate, quae anima divinitus illustratur ad Deum
videndum; & sic est dos, & principium beatitu-
dinis.... Et similiter dicendum ad quartum de frui-
tione.*

Nec valet quod aliqui dicunt, D. Thomam
retractasse illam sententiam hic qu. 4. art. 3. do-
tes animae explicando nominibus importanti-
bus operationem, dum ait: *Necesse est ad beatitu-
dinem ipsam concurrere, scilicet visionem, quae est
cognitio perfecta intelligibile finis; comprehensionem,
quae importat praesentiam finis; delectationem vel
fruitionem, quae importat quietationem rei aman-
tam in amato.* Non valet (inquam) tum quia in
illo articulo non loquitur de visione, compre-
hensione, & fruitione, ut sunt dotes, sed ut sunt
operationes quaedam beatitudinem constituen-
tes, vel ad illam pertinentes, nec ullam planè
dotis facit mentionem: tum etiam quia loco
citato ex supplemento, eodem modo visionem
& fruitionem appellat nominibus importantibus
operationem; & tamen nulli dubium esse
potest, ibi tenuisse nostram sententiam: Ergo
quod iisdem nominibus hic utatur, non potest
esse signum retractationis. Adde quod, ut pra-
edictae dotes nominibus importantibus opera-
tiones explicentur, sufficit quod illas in obli-
quo & de connotato importent, ut asserit se-
cunda pars conclusionis.

Tom. III.

Probatur insuper conclusio ratione funda-
mentali, quam idem S. Doctor locis citatis in-
finuat. Dotes disponunt & exornant animam ad
intimam conjunctionem cum Deo, ut ex supra
dictis patet: At visio, comprehensio, &
delectatio, ut sunt operationes, non disponunt
animam ad talem conjunctionem, sed vel sunt
ipsa conjunctio, vel aliquid eam subsequens:
Ergo ratio dotis non actibus, sed habitibus com-
petit.

Confirmatur: Ratio dotis transfertur à Theo-
logis ex propria significatione, quae importat
munus datum sponsae in carnali matrimonio, ad
significanda ornamenta, quae animam beatam
perficiunt in supernaturali conjugio: At in pri-
ma significatione, non actum, sed habitum im-
portant: Ergo & in secunda habitum, & non
actum, debent significare.

Confirmatur amplius: Sicut in matrimonio
carnali nullus, nisi ridiculè, assignare potest pro
dote ipsam consummationem matrimonij, aut
aliquid consecutum ex consummatione, sed ne-
cessario assignari debet aliquid antecedens, &
quasi habilitans & ornans sponfam, ut con-
junctur sponso, & traducatur in domum eius: ita
pariter absurdum videtur, assignari pro dote
animae beatae ipsam visionem, quae est ipsa con-
summata affectio finis, & conjunctio ad Spon-
sum, seu consummatio supernaturalis matrimo-
nij, quod Deus contrahit cum anima beata, &
delectationem seu fruitionem, quae sunt opera-
tiones post consummationem secuta: Ergo do-
tes animae beatae, non in huiusmodi operatio-
nibus, sed in habitibus luminis gloriae & charita-
tis, eas antecedentibus, debent formaliter con-
sistere; & huiusmodi actus ad summum de con-
notato & in obliquo importare, ut asserit se-
cunda pars conclusionis. Quod ut magis decla-
retur, & Adversariorum argumentis occurrat:

Advertendum est, duplicem rationem seu for-
malitatem in his habitibus reperiri: nam primò
habent quod sint principia elicendi operatio-
nes, quae vel sunt consummatio beatitudinis,
vel ad illam sequuntur; & sic non magis indu-
unt rationem dotis, quam ipsa consummatio
matrimonij; secundo, quod elevent animam ad
quendam statum altiorem, & dissimilem à statu
viae, ratione cuius non possunt amplius habere
imperfectiones huius vitae; & sub hac ratione
induunt rationem dotis; id est ornatus, dispo-
sitionis, & habilitationis sponsae ad illas nuptias
divinas. V. G. lumen gloriae non solum habet
munus elicendi visionem Dei, sed etiam dispo-
nendi intellectum ad recipiendam divinam ef-
sentiam loco speciei, & ita clarificandum intel-
lectum, quod non sit capax ullius obscuritatis &
fidei, sed solum evidentiæ & claritatis; & sub
hac ratione vocatur visio habitualiter & per
modum dotis, quatenus ex vi illius luminis vi-
detur summum visibile, & non remanet intelle-
ctus in statu illius obscuritatis & imperfectio-
nis. Similiter comprehensio quatenus est dos, di-
cit eundem habitum luminis gloriae, non ut
clarificantem intellectum, & disponentem
ad recipiendam essentiam divinam ut spe-
ciem intelligibilem (sub hac enim ratione &
formalitate, ut diximus, constituit dotem vi-
sionis) sed ut tenentem habitualiter ipsam vi-
sionem, quae est ratio seu comprehensio actua-
lis, ut magis constabit ex infra dicendis. Dos

E

K z

denique

denique fruitionis seu delectationis, est ipse habitus charitatis, non ut est principium amoris (sub hac enim ratione reperitur etiam in via) sed ut causans delectationem beatificam, quæ specie ab amore differt, & ut sic solum reperitur in patria.

15 Dices: Essentialis beatitudo consistit in operatione: Ergo ornamenta illius, qualia sunt dotes, in operatione, & non in habitu debent consistere. Consequentia patet: operatio enim non dicitur cum proprietate ornari per habitus.

Confirmatur: Dotes matrimonium exornant, ut accidentia illius, & consequenter illud consummatum supponunt: At matrimonium consummatum essentialiter beatitudine consistente in actu: Ergo dotes non in habitibus, qui beatitudinem essentialem præcedunt, sed in actibus illam consequentibus sunt constituendæ.

16 Ad instantiam respondeo, dotes esse ornamenta beati in concreto, non autem beatitudinis in abstracto; nisi ea ratione quæ dispositio antecedens vel concomitans formam, potest dici ornamentum illius: Beatus autem habitibus & actibus exornatur, illis ut dotibus, istis ut complemento dotium. Ex quo patet solutio ad confirmationem: dotes enim non tam matrimonium quam contrahentes exornare dicuntur.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

17 EX dictis inferes contra aliquos ex nostris Thomistis, dotem comprehensionis, neque in relatione ad finem præsentem & habitum in voluntate existentem, neque in habitu charitatis consistere, sed in habitu luminis gloriæ, ut tenente habitualiter visionem, quæ est tentio & comprehensio actualis.

18 Prima pars patet ex dictis: Nam ex D. Thoma supra ostendimus dotes esse habitus, qualitates, aut dispositiones: Sed comprehensio veram habet rationem dotis: Ergo non in relatione, sed in habitu consistit.

Confirmatur: Comprehensio est terminus infecutionis spei, & illius imperfectionem excludens: At infecutio spei non est ad relationem, sed ad ejus fundamentum, per quod spei imperfectio excluditur: Ergo non in relatione, sed in aliquo relationem fundante debet consistere.

19 Secunda pars suadet: Comprehensio idem est quod tentio & assecutio: Sed assequi & tenere objectum, non spectat ad voluntatem, quæ assecutiva non est, ut docuit D. Thomas supra qu. 3. art. 4. Ergo comprehensio est habitus luminis gloriæ existens in intellectu, qui assecutivus est, & veluti manus intellectualis animæ, quæ objecta tenet & apprehendit, ut disp. 3. art. 2. fusè expendimus.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

20 Objicies primò: D. Thomas hic quæst. 4. art. 3. ad 2. ait: *Sicut ad voluntatem pertinet spes & amor... ita etiam comprehensio & delectatio.* Et in resp. ad 3. *Comprehensio, inquit, non est aliqua operatio, præter visionem, sed quadam habitu ad finem habitum:* Ergo ex D. Thoma comprehensio spectat ad voluntatem, nec est operatio, vel habitus, sed

A habitudo voluntatis ad finem jam habitum. Respondeo, comprehensionem spectare ad voluntatem, non elicitive, sed objective & terminative, inquantum sumum bonum, comprehensum per intellectum, est objectum voluntatis, & finis seu terminus in quo voluntas quiescit.

Ad illud quod subditur, dicendum est comprehensionem importare prædictam relationem in voluntate, non ut constituentem dotem, sed ut quid consecutum ad illam: ex eo enim quod intellectus per lumen gloriæ & beatificam visionem finem consequitur, resultat in voluntate relatio seu habitudo ad finem jam habitum, in quo tanquam in termino voluntas quiescit.

B Objicies secundò: Visio & comprehensio sunt dotes distinctæ: At visionis dos consistit in lumine gloriæ, ut habitualiter Deum videntes. Ergo comprehensio non in lumine, nec in aliquo ad intellectum, sed ad voluntatem spectante, debet consistere.

Respondeo prædictas dotes solum ratione distingui; ad quod sufficit quod lumen, ut est dos visionis, tendat ad Deum ut clare videndum, & correspondat fidei; ut verò comprehensio est, tendat ad Deum, ut voluntati tenendum & proponendum, & correspondat spei.

C Objicies tertio: Comprehensio est terminus infecutionis spei, ejus imperfectionem excludens: At lumen gloriæ non est terminus infecutionis spei, sed potius visio; cum per spem non tendamus ad tenendum per habitum, sed per actum perfectè & consummatè tenentem: Ergo dato quod dos comprehensionis spectaret ad intellectum, non in habitu luminis, sed in actu visionis deberet consistit.

Respondeo distinguendo Majorem: Erit terminus infecutionis spei, exornans & disponens animam ad conjunctionem cum Deo, concedo Majorem: terminus conjungens cum Deo, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: lumen gloriæ non est terminus infecutionis spei, actu conjungens cum Deo, concedo Minorem: exornans & disponens ad conjunctionem cum Deo, nego Minorem, & consequentiam. Itaque per spem tendimus ad conjunctionem cum Deo, quæ fit per visionem, tendimus etiam ad ornatum animæ, illam ad prædictam conjunctionem disponentem; & hæc secunda tendentia tollitur per lumen gloriæ, animam exornans & disponens ad actualem cum Deo conjunctionem: dos autem comprehensionis, non in actuali conjunctione cum Deo, sed in ornameto animæ ad illam disponente, debet consistere, ut ex supra dictis patet.

ARTICULUS II.

Quatuor dotes corporis gloriosi explicantur.

Quemadmodum in ingressu beatitudinis anima desponsata Christo, & ad matrimonium, domum, & gremium sponsi, indissolubili nexu ex tunc admittit, accipit tres dotes, scilicet visionem, comprehensionem, & fruitionem, ut articulo præcedenti ostensum est: ita corpus in resurrectione, quando animæ beatæ conjungitur,